

ORIGINEA NATURII UMANE – FUNDAMENT PENTRU DREPTUL LA LIBERTATE

Ps. Lect. univ. dr. Virgil PEICU

Universitatea Adventus, Cernica, Romania

gylpey@yahoo.com

Abstract: â.

Man is a self-conscious being, endowed with reason and subject to the status of personality. The status of personality is the status of human freedom and regulates three fundamental principles of universal freedom: freedom, authenticity and responsibility. No one may choose or reject in the place of the person concerned. Not even the Divinity. Every man must be of his own choosing. – Authenticity is the concrete inalienable quality of rejecting or actually accepting, rightly, an action or an idea that is the product of one's own will. Each action or non-action must be its own. Every man must be, in his action, himself. – Responsibility is the inevitable quality of any person to answer, rightly, of their own choice and authenticity. The quality of being free and the quality of being authentic are not random. Every action of a person has repercussions on God and on his neighbor. Because of this, everyone is responsible for himself.

Keywords: *Freedom, human nature, will, creation of law, love, security, philosophy, knowledge.*

Omul

Diogene din Sinope umbla ziua, în amiaza mare, cu o lumânare în mână pe străzile Atenei, căutând Omul. El anunța o temă de cercetare profundă și incitantă, al cărei obiect de cercetare era Omul. În sens general, Omul este considerat a fi o ființă vie, cu statut unic. Filosofia a încercat în nenumărate feluri să-i surprindă „natura”, dar a ajuns la concluzia că realitatea omului este extrem de complexă. De aceea, la multele întrebări care se pun despre om, răspunsurile sunt extrem de diferite și complexe. Întrebări cum ar fi: „Ce este omul?” sau, „În ce constă specificul naturii umane?”, „are viața omului vreun sens?”, „este prin natura lui o ființă liberă?”, „este libertatea lui de con-

știință o condiție pentru a-și atinge scopul existenței sale? Toate acestea au necesitat răspunsuri care au generat nașterea unor discipline de cercetare, de asemenea s-au scris multe volume și s-au ținut nenumărate conferințe. Și cu toate acestea, răspunsurile date nu sunt în totalitate satisfăcătoare. Atât religia cât și filosofia au pus la punct un întreg domeniu de cercetare (antropologia), prin care și-au asumat sarcina, dar și privilegiul de a se ocupa cu cercetarea existenței și a naturii umane.

Mai întâi s-a încercat definirea termenului de *natură umană* și s-a ajuns la concluzia că ar trebui să cuprindă tot ansamblul de caracteristici care îl definesc pe om. Cu toate încercările, nimeni nu a reușit să-i surprindă omului cu adevărat esența. Gânditorii și filosofi antici, precum : Socrate, Platon, Aristotel și Zenon, căutând să înțeleagă ființa umană în fața complexității și misterului uman, au concis într-o afirmație generală că omul este fiul zeilor, adus la existență de Zeul Creator.

Filosofii moderni, orientându-se după aspectele esențiale și definitorii, au spus că omul este un *homo sapiens*, o ființă a cărei capacitate de a cugeta se aseamănă doar cu cea a Creatorului; este un *zoon logon echon*, o ființă dotată cu vorbire și cu gândire; este un *zoon politikón*, o ființă socială; este un *homo faber*, o ființă care construiește unelte; este un *homo aestimans*, o ființă capabilă să dea valoare lucrurilor; este un *homo ludens* și un *homo stultus*, o ființă care se joacă și care își permite și starea de prostie; fiind, în ultimă instanță, singura ființă capabilă de o conduită dezinteresată și de o atitudine altruistă.

Cercetările pentru înțelegerea naturii umane au început din antichitate, odată cu Socrate, susține *antropologia filosofică*.¹ Pornind de la maxima templară, *Cunoaște-te pe tine însuși!*, Socrate îndeamnă omul să se cerceteze pe sine până când atinge spiritul, căci omul este mai mult decât un trup, este și spirit.

Platon continua cercetarea începută de Socrate și ajunge la convingerea că „omul este o ființă înzestrată cu rațiune și descoperă că sufletul conferă specificitate naturii umane, căci nu are voie s-o altereze decât cu voia zeilor.”²

Mai târziu, pe urmele lui Platon, Augustin identifică originea naturii

1 *Antropologia filosofică* – curent de studii antropologice; studiul filosofic al omului care, depășind fărâmițarea diferitelor abordări științifice individuale, încearcă să-l cuprindă pe om în întregul său.

2 Platon, 1993, paragraful C, p. 44.

și demnității umane, atât în *omul interior* cât și în cel exterior, adică trupul omului.³ Pornind de la Augustin, Descartes, bazându-se pe aceeași dihotomie (corp – suflet), ajunge la concluzia: *Dubito, ergo cogito, cogito, ergo sum – mă îndoiesc, deci gândesc, gândesc, deci exist.*⁴ El s-a descoperit pe sine ca o gândire care gândește asupra existenței sale.

Omul este și la Pascal, o ființă gânditoare, care cugetă în pofida caracterului său condradictoriu și divizat și chiar dacă *Omul este o trestie, dar este o trestie gânditoare. Nu trebuie ca întregul univers să se înarmeze spre a-l strivi. Un abur, o picătură de apă e destul ca să-l ucidă... Astfel, toată măreția omului stă în cugetare.*⁵

Deși filosofia modernă trece cu vederea sau nu recunoaște autoritatea Sripturilor, cele mai pertinente răspunsuri cu privire la originea naturii umane și a destinului său, ni le dă Biblia, Cuvântul lui Dumnezeu. Cu mult înainte de Socrate și Platon, oameni ai lui Dumnezeu se întrebau și căutau răspunsuri pe paginile Scripturilor, cu privire la om, minunea creației lui Dumnezeu: *Ce este omul, ca sa-Ti pese atat de mult de el, ca sa iei seama la el, sa-l cercetezi in toate diminetile si sa-l incerci in toate clipele?*⁶

*Ce este omul, ca să Te gândești la el? Și fiul omului, ca să-l bagi în seamă? L-ai făcut cu puțin mai prejos decât Dumnezeu și l-ai încununat cu slavă și cu cinste. I-ai dat stăpânire peste lucrurile mâinilor Tale, toate le-ai pus sub picioarele lui.*⁷ *Doamne, ce este omul ca să iei cunoștință de el, fiul omului ca să iei seama la el? Omul este ca o suflare, zilele lui sunt ca umbra care trece.*⁸ *Ce este omul ca să-Ți aduci aminte de el sau fiul omului, ca să-l cercetezi? L-ai făcut pentru puțină vreme mai prejos de îngeri, l-ai încununat cu slavă și cu cinste, l-ai pus peste lucrările mâinilor Tale: toate le-ai supus sub picioarele lui.*⁹

„Omul este vârful existenței biologice terestre, o bucată de materie brută, care a căpătat formă în mâinile Creatorului. Omul este o realitate unică și în același timp, divizată și nespus de fărâmițată într-o imensitate de

3 Augustin, *Confesiuni*, București, Editura Humanitas, 2018.

4 R. Descartes, *Meditații Metafizice*, București, Editura Polirom, 2015, Meditația a II-a, p. 35.

5 B. Pascal, „Cugetări” în *Scrieri alese*, București, Editura Științifică, 1967, cugetarea 347-348, p. 141.

6 Iov 17:17-18.

7 Psalmii 144:3-4.

8 Psalmii 8:4-5

9 Psalmii 144:3

înfățișări, de la cele mai firești la cele mai ciudate și neașteptate. A devenit un ocean de imagini reale și truncate. Toți vorbim despre el, îi analizăm aptitudinile și nevoile, îi urmărim cele mai peștrițe și mai controversate înfățișări, de la cele mai ciudate până la cele mai firești. Îl analizăm în toate felurile posibile. Unii o fac cu o pretenție pur științifică și îi văd proveniența printr-o prismă opacă și simplistă, ca pe o îndelungată evoluție, având întâmplarea ca mama și tată, iar alții îl văd prin transparența Bibliei ca o capodoperă a creațiunii lui Dumnezeu. Dar omul este pentru toți o *intelligență* care a făcut, în decursul timpului, limbajul, scrierea, logica, știința, filosofia, arta și istoria. Dacă vrem să-l definim, trebuie să-l privim ca o relație între „genul proxim” și „diferența specifică”, ce nu pot fi găsite decât în Biblie.”¹⁰ Așa își începe Dr. Cornelius Greising, pledoaria pentru om, în cartea sa „Ce este Omul?”

Pentru a înțelege relația dintre originea naturii omului și drepturile lui ca ființă superioară, trebuie să ne gândim la ce înseamnă marile daruri care sunt *intelectul, capacitatea spirituală și libertatea*, cu care l-a înzestrat Creatorul.

Originea vieții pe Pământ și a omului

În nicio altă epocă nu s-au vehiculat atâtea teorii cu privire la apariția omului și a originea naturii sale, ca în prezent. Două dintre ele s-au impus în acest amalgam de teorii și supoziții. Este vorba de *actul creației*, descoperit în cartea Genezei din Biblie și *teoria evoluției* susținută de un număr însemnat de oameni, care cercetează în unele domenii de interes științific.

Disciplinele științifice care cercetează natura omului, cum ar fi: psihologia, sociologia, antropologia, sociologia, istoria, politologia ne oferă răspunsuri științifice cu privire la trăsăturile omului, dar ele ne oferă o anumită perspectivă și accentuează o anumită trăsătură umană. Răspunsurile acestor științe par să nu satisfacă, deoarece nu conțin tocmai esențialul, adică profunzimea și esența spirituală a ființei umane.

Filosofia ca disciplină își asumă inițiativa de a surprinde aceste dimensiuni ale naturii umane, reducând complexitatea la unele aspecte considerate relevante. Dar și filosofii se impart în două categorii de înțelegeri și abordări, raportate la cele două mari teorii privitoare la originea omului și a

10 C. Greising, *Ce este Omul?* Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2013, pp. 7-8.

universului, teoria evoluționistă și viziunea creației conform Bibliei.

Mulți filosofi consideră că omul are o natură dată, iar elementele definitorii pentru natura umană sunt: *sociabilitatea*, cum a explicat Aristotel, având *capacitatea de a fi creativ*, de *a da valoare lucrurilor*, de *a cugeta*, cum a spus Rene Descartes. Immanuel Kant a susținut că *omul trebuie întotdeauna tratat ca un scop și niciodată ca un mijloc*, iar Sf. Augustin a susținut că omul este în primul rând *interioritate*, *o imago Dei*, *o creație a Divinității*.

Alți filosofi și poate tot așa de mulți cred, că omul este un produs al evoluției și elementele definitorii sunt un rezultat al întâmplării și al mutațiilor genetice întâmplătoare. Adică suntem rezultatul unei mari explozii (Big Bang) care s-a produs cu multe miliarde de ani în urmă, urmată de o serie de accidente prin care niște substanțe anorganice, au decis să se unească pentru a forma prima celulă, care a evoluat treptat tot prin întâmplare și accident, într-o evoluție organică, până când a devenit o ființă umană.

Acestea sunt principalele două teorii ale originii omului. Am să las la o parte dezbaterile clasice ale celor două teorii (evoluție și creaționism) și voi prezenta un punct de vedere – așa cum am înțeles eu – al filosofului și eseistului Cornelius Greising, cu care am avut onoarea și harul să am mai multe întâlniri, în care am dezbătut diferite aspecte legate de originea vieții, originea omului și misterul creației, atât în lumina descoperirilor științifice și filosofice cât și a revelației divine descoperite în Biblie.

Creăriune sau Evoluție

Teoria evoluționistă este foarte complexă, cu multe paranteze, cu vaste spații libere, cu multe capitole nescrise și răspântii de nedescifrat. Să amintim trei dintre obstacolele de netrecut pentru teoria evoluției. Este vorba despre cele trei obstacole absolute, trei praguri pe care evoluția nu le poate trece, de aceea încearcă să le ocolească sau să nu le vadă. Aceste trei obstacole sunt următoarele:

Obstacolul Biogenetic (aparitia primei celule)

Prin „întâmplare” nu poate să apară prima celulă deoarece întâmplarea poate produce atât ordine, cât și dezordine, dar nu poate să separe niciodată ordinea de dezordine. Acestui obstacol biogenetic i se opun o serie de mecanisme sau principii:

- ✦ *Principiul entropiei*¹¹ se opune oricărei ordini, și întreaga materie este în entropie, ca nu cumva să se creeze ceva de la sine.
- ✦ *Principiul simultaneității*¹² formării primei celule: substratul structural (proteina-glicidele și lipidele) trebuie să fie montate în același timp cu substratul informațional (ADN) și cu substratul energetic (ATP). Ele trebuie să existe concomitent pentru ca celula să fie viabilă.
- ✦ *Principiul reproducerii* nu poate fi un principiu natural-evoluționist, ci doar creaționist. Natura vie nu poate prevedea dezastrul natural (moartea) astfel încât să ia măsuri biologice, respectiv celula să se dividă înainte de a muri (reproducerea nu poate fi decât creațională).
- ✦ *Principiul metaforic* de creare a sistemului automat de funcționare a sistemului ADN și ARN.

Obstacolul peciogenetic (apariția speciilor)

La monocelulare speciile se formează ușor. La pluricelulare este vorba despre variabilitate. Apar cu ușurință rasele, dar nu speciile.

Obstacolul antropogenetic (apariția omului)

Pe vremea lui Darwin exista ideea că funcția crează organul (idee lammar-kistă). Un principiu care a putut să ducă la conceptul transformării maimuței în om. Un principiu care nu mai e valabil astăzi. De aceea și darwinismul a căzut și locul lui a fost preluat de teoria mutațiilor genetice. Trebuie să existe centrul vorbirii care să transforme imaginile și obiectele în cuvinte. Numai creațiunea poate explica apariția omului prin crearea centrului vorbirii. Evoluția pornește de la funcția vorbirii care crează centrul vorbirii. Aceste trei obstacole nu pot fi depășite de evoluție, ci doar de creațiune.

Natura, existând prin autoregenerare, se poate costata atât existența aspectelor creaționiste, cât și a aspectelor evoluționiste. În scopul acesta, în cadrul disputei în cauză se prezintă două tipuri de argumente: argumente pro-creaționiste și argumente pro-evoluționiste.

11 Germanul Rudolf Clausius a oferit în 1865 o altă formulare a principiului II al termodinamicii, introducând încă o mărime de stare utilă: entropia. Născut la 2 ianuarie 1822 – d. 24 august 1888 a fost un fizician și matematician german care este considerat fondatorul termodinamicii.

12 **Simultaneitatea** este relația între două evenimente presupuse a avea loc în același timp într-un anumit sistem de referință.

Argumente pro-creaționiste

Natura terestră ofera câteva probe indirecte, de ordin fundamental, prin care se demonstrează că apariția vieții nu este compatibilă cu „Întâmplarea naturală”, ci exclusiv cu „Inteligența creatoare”.

Viața – un fenomen energetic antientropic

Principiul entropiei fizice demonstrează că direcția de desfășurare a energiei și a mișcării se face exclusiv dinspre ordine spre dezordine sau dinspre nivelurile energetice superioare spre cele inferioare.

Apariția în mod spontan a unei insule de ordine (celula biologică) într-un ocean de dezordine (entropie) este împotriva naturii însăși. Este vorba nu numai despre o imposibilitate ci și despre o absurditate. Entropia nu poate fi înfrântă de ea însăși prin întâmplare. Viața are o infinitate de procese pentru realizarea ordinii sau a celulei biologice. Un fapt care necesită o infinitate de întâmplări. Conceptul unei infinități de întâmplări nu are nici o bază logică pentru afirmarea apariției ordinii evolutive. Lupta împotriva entropiei este posibilă numai prin intermediul inteligenței, adică prin intervenția unei forțe raționale care să dea un sens sau o ordine forțelor naturale, care sunt fără sens și fără ordine. O dovadă clară a faptului că ordinea vie nu poate fi niciodată produsul „Întâmplării naturale”, ci produsul „Inteligenței creatoare”.

Viața – un fenomen causal concordant

Principiul concordanței dintre cauză și efect precizează că: orice cauză posedă o natură și poate determina numai un efect de tipul propriei naturi, a naturii respective, și niciodată de tipul altei naturi. În lumea terestră există la început un singur nivel structural-energetic distinct și anume : nivelul structural-energetic fizic (structura moleculară) caracterizat prin raporturi cauză-efect de ordin fizic. Privind exclusiv apariția vieții înseamnă existența unui salt de la nivelul structural-energetic fizic la nivelul structural-energetic biologic. Adică de la structura atomo-moleculară la structura celulară. Dacă fiecare cauză determină un efect specific propriei naturi este imposibil sau absurd să susținem că nivelul energetic fizic a dat naștere nivelului energetic-biologic. Cu alte cuvinte, nu se poate susține că niște cauze materiale de tip fizic, ar putea determina efecte materiale de ordin biologic. Se știe că nici o cauză fizică nu poate determina fenomene biologice. Ca atare, nivelul causal de ordin fizic nu poate da naștere, în lumina legilor naturii,

nivelului causal de ordin biologic. O dovadă clară a faptului că ordinea vie nu poate fi niciodată produsul „Întâmplării naturale”, ci produsul „Inteligenței creatoare”.

Viața – un fenomen structural metaforic

Principiul metaforei genetice precizează că viața terestră – în toată complexitatea ei uimitoare – este construită pe principiul metaforei sau al simbolului și anume, pe faptul că: structura vie constă în trecerea de la un cod simbolic cu rol de semnificat (codul preluării aminoacizilor) la un alt cod cu rol de „semnificat” (codul formării Proteinelor). Raporturile dintre aceste două coduri sunt realizate de ADN. Acesta are două catene paralele și spiralete sau două coduri informaționale distincte, între care există un transfer informațional.

• Codul informațional cu rol de „ceva” sau de semnificat are rolul să capteze, informațional, aminoacizii liberi din soluția chimică în care se află.

• Codul informațional cu rol de „altceva” sau de semnificat are rolul să așeze, informațional, aminoacizii în lanțul proteic respectiv, într-o anumită ordine. Faptul în sine este suficient ca să demonstreze că acest sistem metaforic automat nu poate exista de la sine. Trebuie să fie inițiat de o ființă inteligentă. Tot așa cum nici limbajul uman nu se poate forma de la sine. Cea mai mare dovadă că sistemele simbolice nu pot fi realizabile de la sine, fiind nevoie de o inteligență, o constituie tehnica automată actuală, reprezentată prin aparatele electronice. Baza de lucru a acestora constă în stocarea și în transmiterea informațiilor pe cale simbolică: fie pe cale analogică (iconografică), fie pe cale digitalică (numerică). Calculatoarele electronice sunt cea mai importantă mărturie a faptului că sistemele metaforice naturale (structurile biologice) implică o gândire, care să pună în acord simbolic planul semnificat cu planul semnificat. O dovadă clară a faptului că ordinea vie nu poate fi niciodată produsul „Întâmplării naturale”, ci produsul „Inteligenței creatoare”.

Viața – un fenomen structural simultan

Principiul simultaneității structurale constă în necesitatea ca: cele trei componente fundamentale ale structurii vie – sistemul substanțial (proteina), sistemul informațional (ADN) și sistemul energetic (ATP) – să se instaleze concomitent. Nici unul dintre aceste trei substraturi nu poate determina o structură vie fără prezența indispensabilă a celorlalte două substraturi.

Este nevoie de o combinare concomitentă sau simultană a acestora. În plus, este necesar ca fiecare substrat în parte să posede același cod specific imunitar. Aducerea la același numitor imunitar a tuturor celor trei substraturi fundamentale, din organizarea vie, nu este însă simplă. Acest aspect ar fi posibil, în mod natural, numai dacă fiecare substrat în cauză, ar putea să fie, în același timp, atât generatorul, cât și produsul celorlalte două substraturi. Un fenomen important și caracteristic, dar imposibil de realizat pentru geneza primei celule. Nici unul dintre sistemele celulare de mai sus – proteina, ADN-ul și ATP-ul – privitye în mod separat, nu este viu. Nici unul nu aparține, în sine, nivelului biologic, ci nivelului atomo-molecular. Numai prin combinarea acestor trei sisteme, asemenea unor roți dințate, ia naștere un aparat material cu calități naturale noi, de tipul nivelului biologic. O dovadă clară a faptului că ordinea vie nu poate fi niciodată produsul „Întâmplării naturale”, ci produsul „Inteligenței creatoare”.

Viața – un fenomen de eternizare trucată

Principiul eternizării truate precizează faptul că: viața concretă (celula biologică) este efemeră și că numai reproducerea, prin transferul vieții de la un individ efemer la un alt individ efemer, realizează o eternizare doar a speciei, nu și a individului: o eternizare trucată. Celula biologică în calitate de structură deschisă, amplasată într-o natură entropică, are o durată efemeră. Dispare destul de repede din existență. Cu alte cuvinte, moare. Marea problemă a vieții terestre constă, prin urmare, nu numai în dificultatea apariției primului exemplar viu, ci și în dificultatea menținerii acestuia. Astfel, viața apare și imediat dispare. Singura posibilitate de perpetuare a fenomenului vieții, pe planeta noastră, o constituie reproducerea organismelor vii. Acest fenomen este de o ingeniozitate și, totodată, de o ciudățenie uimitoare. Fiecare celulă biologică trebuie dotată, așadar, nu numai cu capacitatea de a fi (de a exista ca spațiu), ci și cu capacitatea de a se înmulți (de a exista ca timp). Natura însă nu știe ce este moartea. Și atunci când naște din întâmplare prima celulă nu are capacitatea necesară ca s-o înzestreze de la început și cu mecanismele de înmulțire. Experiența naturii nu poate fi invocată în acest caz, deoarece moartea nu este o problemă a naturii, ci a rațiunii, a filozofiei. În plus, sistemul de perpetuare a vieții este un trucaj. Viața în sine nu dispare, ci doar purtătorii ei. Cu alte cuvinte: omul piere, omenirea trăiește. O tactică pe care doar Biblia ne-o poate explica. Conform Bibliei, la mijloc este o strategie. Reproducerea face posibil ca in-

dividul uman să moară conform Legământului încălcat, iar lumea umană să trăiască pentru punerea în acțiune, pe o durată de mii de ani, a Planului de Mântuire. Se înțelege că o asemenea subtilitate procesuală – moartea părții cu menținerea vieții întregului – nu poate fi o operă a evoluției. O dovadă clară a faptului că ordinea vie nu poate fi niciodată produsul „Întâmplării naturale”, ci produsul „Inteligenței creatoare”.

Viața – un fenomen de racordare cosmic

Principiul racordării cosmice a vieții terestre constă în faptul că: existența vie a acestei lumi își are izvorul de energie, în câmpul electromagnetic de tip fonic al soarelui. Celula biologică este din punct de vedere energetic o structură deschisă. Cu alte cuvinte, este nevoită să-și procure energia necesară din exterior.

Substanțele nutritive de bază ale celulelor vii – glucidele, lipidele și proteinele – nu se găsesc în mod natural în natura terestră. Trebuie sintetizate. Rolul acesta îl îndeplinește regnul vegetal. Ca celulele vegetale să poată sintetiza însă substanțele nutritive de bază, de mai sus, trebuie să capteze și ele energia necesară din exterior. Cu alte cuvinte, să se „hrănească” și ele cu ceva. Și spre stupefierea noastră, celulele vegetale se „hrănesc” cu lumina pe care o primesc de la soare. Extragerea energiei respective se produce prin intermediul clorofilei. O substanță care nu poate să apară, în mod spontan, în prima celulă primordială. Structura celulară primordială de o dimensiune inimaginabilă, trebuie ca odată cu apariția ei, să-și construiască și sistemul clorofilian pentru captarea energiei solare. Un asemenea fenomen nu poate avea loc însă în mod natural sau spontan, fiind necesară intervenția unei inteligențe creatoare. O dovadă clară a faptului că ordinea vie nu poate fi niciodată produsul „Întâmplării naturale”, ci produsul „Inteligenței creatoare”. Dumnezeu a creat structura și funcționalitatea vie (celula biologică). Suflarea de viață trebuie înțeleasă ca energia de structurare și declanșare a funcționalității vii. La moarte, trupul se întoarce în pământ, iar suflarea de viață nu există sau încetează să existe odată cu viața însăși.

Argumente pro-evoluționiste

În cadrul acestui capitol se discută câteva probe indirecte, de ordin fundamental, pe care le oferă natura terestră, prin care se demonstrează că apariția vieții ar putea fi compatibilă cu „Întâmplarea naturală”, nu cu „Inteligența creatoare”.

Ideea că întâmplarea poate crea ordine este ilustrată prin: maimuța la mașina de scris. Se spune că bătând la întâmplare, maimuța ar putea nimeri textul operelor lui Shakespeare. O glumă filozofică. Greșeala fundamentală a acestui model constă în faptul că se consideră că maimuța (factor dezordonat) lucrează la mașina de scris (instrument ordonat), adică la un instrument ale cărui clape sunt neschimbate și pe o imprimantă care așază literele într-o poziție fixă. Numai dacă maimuța (factor dezordonat) ar lucra la o mașină de scris dezordonată (instrument dezordonat), ca și când ar lucra la o mașină ordonată, ar fi vorba despre un model care ar corespunde realității naturale. Numai atunci, într-o infinitate de timp, adică niciodată, ar putea nimeri doar cuvintele, risipite, peste tot, din opera shakespeariană. În acest caz, i-ar mai trebui încă o altă infinitate de timp, adică niciodată, să culegă cuvintele risipite din haosul cuvintelor produse, pentru a reproduce exact textul respectiv.

Și computerul lui Dawkins, chiar dacă lucrează întâmplător (acțiune dezordonată), folosește un sistem de lucru matematic și cu imprimantă fixă (instrument ordonat). Adică produce un rezultat dezordonat cu un instrument ordonat. Numai dacă și funcționalitatea și instrumentul ar fi dezordonate, ar putea imita fenomenele naturii.

Evoluționismul încearcă să anuleze entropia, prin întâmplare. Se nesocotește faptul că entropia este ea însăși o formă a întâmplării (o manifestare care acționează exclusiv într-un mod întâmplător), tot așa cum întâmplarea este o formă a entropiei (o manifestare care acționează exclusiv dinspre ordine spre dezordine).

Chiar dacă se invocă întâmplarea ca factor structurant, ne întâlnim cu trei obstacole majore în calea evoluției:

- ✦ Cel dintâi obstacol constă în faptul că viața cere o infinitate de salturi biologice, fapt care înseamnă o infinitate de întâmplări ordonatoare (în acest caz, „întâmplarea” ar deveni însăși „lege” a ordinii universale).
- ✦ Cel de-al doilea obstacol constă în faptul că viața formată de întâmplare este distrusă în mod concomitent de propria întâmplare (în acest caz, ceea ce întâmplarea „face”, în același timp, și „desface”).
- ✦ Cel de-al treilea obstacol constă în faptul că întâmplarea poate crea deopotrivă și „ordinea” și „dezordinea”, dar nu poate separa niciodată „ordinea” de „dezordine”. Ori viața este tocmai separarea dintre „ordine” și „dezordine”.

Ca atare, apariția structurii vii, în condițiile entropiei, este nu numai o imposibilitate, ci și o absurditate. Evoluționismul nu poate fi confirmat. Evoluționismul nu este o știință, ci o filozofie.

Ca să înțelegem totuși adevărul originilor în contextul în care natura ne oferă dovezi indirecte pentru ambele interpretări (creațiune și evoluție), trebuie să admitem că opera creațională a planetei noastre cu tot ce e viu, este specială și diferită. Este o operă realizată de la început cu structuri deschise, hrănire și reproducere, adică într-un anumit fel, încât la urmă, adică după îndepărtarea Pomului Vieții, să poată exista prin ea însăși, prin autoregenerare. Și dacă unei asemenea lumi i se aplică Planul de Mântuire, ea devine prin însuși faptul acesta, un caz special în Univers.

*La început, Dumnezeu a făcut cerurile și pământul.*¹³

Acestea au fost cuvintele rostite de astronauții americani – Andreas, Lovell și Borman – în timp ce priveau fascinați pământul, ei fiind pe orbita Lunii, în ajunul Crăciunului din 1968. Ei aveau convingerea că ceea ce le uimește privirile nu se poate explica decât prin creație. Mulți alții sunt de acord cu această convingere și merg chiar și mai departe, afirmând că echilibrul perfect între toate elementele necesare vieții nu putea fi atins prin întâmplare. Albert Einstein a scris că „sentimentul religios al omului de știință ia forma admirației entuziaste față de armonia legilor fizice – care indică existența unei inteligențe atât de superioară încât, comparată cu ea, orice gândire sau acțiune sistematică a unei ființe umane este doar o umbră nesemnificativă.”¹⁴

În aceste cuvinte extrem de simple și în același timp extrem de adânci, este cuprinsă cea dintâi prezentare biblică a principiului divin de organizare a întregii realități în structuri sau în sisteme. Se precizează destul de clar că, la început, Dumnezeu a făcut „întregul” (Universul) și „partea” (Pământul). Adică structura universală. Apoi, *Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său, l-a făcut după chipul lui Dumnezeu; parte bărbătească și parte femeiască i-a făcut.*¹⁵

13 Geneza 1:1.

14 Andy McIntosh, *Geneza*, Oradea, Editura Făclia, 2004, p. 17. Vezi și Daily Telegraph, 11 sept. 1996. Din nefericire, geniul științific al lui Einstein nu a fost însoțit și de credințioșie înainte de căsătorie și pe parcursul acesteia. *The book Einstein-a life* a lui Brian, C. (Wiley 1996) prezintă ambele fețe ale acestui om.

15 Geneza 1:27.

Aducerea ulterioară la existență a omului, a reprezentat organizarea uneia dintre cele mai înalte și mai valoroase structuri terestre. Omul este o persoană asemenea Creatorului. Asemănarea este metaforă. Unitatea de asemănare este *personalitatea*. Omul, datorită personalității, este o metaforă a Divinității. Dumnezeu Creator are ca metaforă sau ca asemănare, pe dumnezeul creat. *Isus le-a răspuns: „Nu este scris în Legea voastră”: „Eu am zis: „Sunteți dumnezei?”*¹⁶

Noțiunea de „dumnezeu” are, în Biblie și sensul de „persoană”. Ființa umană este nu numai o personalitate și atât, adică un om înzestrat cu statutul de personalitate (*libertate, unicitate, instinct social și spațiul intim*), ci este o personalitate morală și de aceea are o anumită libertate, autenticitate și responsabilitate. Personalitatea morală are nevoie de un ghid. Aceasta este Legea divină. De fapt, Legea divină este ghidul pentru diferențierea binelui și răului, în și pentru personalitatea umană.

*Domnul Dumnezeu a dat omului porunca aceasta: „Poți să mănânci, după plăcere, din orice pom din grădină, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit.”*¹⁷

Aici nu este vorba de a mânca din pom, în sensul potolirii senzației de foame, ci de atitudinea omului, față de voința Creatorului, sau de exercitarea capacității sale morale. El avea să arate ce atitudine de comportare avea să adopte în viață: Binele și armonia, sau Răul și conflictul. Avea să se comporte după interesul propriu – față de Dumnezeu și aproapele sau să urmărească coexistența în echilibru cu cei din jur, căci, așa cum afirma și Aristotel în lucrarea sa *Politica*: ... omul este prin natura sa, o ființă socială ... el are simțirea binelui și a răului, a dreptului și a nedreptului și a tuturor celorlalte stări morale... lipsit de lege și de dreptate este cea mai rea dintre toate ființele.¹⁸

În textul biblic de mai sus este vorba în mod simbolic de exercițiul alegerii. Alegerea de a respecta sau nu legea divină care ne învață să facem diferența dintre bine și rău și să nu ne comportăm după interesul instinctelor. De fapt, Legea divină cere controlul propriu asupra instinctelor și arată limita acceptată liber de către om, căci altfel, omul fără limite nu este om ci orice altceva.

16 Ioan 10:34.

17 Geneza 2:16-17.

18 Aristotel, *Politica*, București, Editura IRI, 2001, C, I, paragraf. 11, p.12.

B. Pascal scria: „Pasiunile ne împing în afară, chiar când lucrurile exterioare prin ele însele nu le stârnesc. Lucrurile din afara noastră ne ispitesc de multe ori și ne cheamă când nici nu ne gândim la ele.”¹⁹

Omul a fost creat cu două niveluri existențiale: nivelul material sau instinctual și nivelul rațional sau ideatic. Nivelul ideatic este cel ce poate cânta în struna instinctelor sau cel care le poate controla. Prima condiție a existenței umane a constat, de la început, în capacitatea omului de a-și crea limite. Adevăratele limite pe care omul trebuie să și le pună sunt cele morale, iar ghidul limitelor umane, în acest domeniu, sunt cele Zece Porunci. Trebuie să ne administrăm de așa manieră spiritul, încât să ne însușim cele zece limite pe care ni le indică Decalogul biblic. Legea divină ne arată, prin rațiune, cum să ne controlăm instinctele, adică să ne punem limitele impuse de calitatea de ființă morală. Moralitatea înseamnă relația perfectă a sinelui cu aproapele. Nu-l putem înțelege pe om decât raportându-l la *alteritate*,²⁰ la celălalt, la semenii săi sau la Creatorul său, deoarece omul se gândește pe sine ca *identitate*,²¹ diferit de ceilalți. Fiecare om trebuie să-l privească pe aproapele mai presus de sine. Nu fiindcă așa vrea Dumnezeu, în mod arbitrar, ci fiindcă aproapele este singura poartă a sinelui spre lumea umană. Dacă distrugi sau dăunezi aproapelui, distrugi lumea sau dăunezi lumii întregi. Emmanuel Levinas insistă asupra conceptului de *alteritate etică*, deoarece relațiile oneste dintre om și semenii săi nu se pot realiza în afara respectării valorilor morale.²² Doar urmărind o etică morală robustă, omul trăiește în libertate cu semenii lui, într-o viziune optimistă, plină de valoare și demnitate. Moralitatea omului depinde de controlul instinctelor și controlul instinctelor condiționează existența libertății sale.

Iau azi cerul și pământul martori împotriva voastră că ți-am pus înainte viața și moartea, binecuvântarea și blestemul. Alege viața, ca să trăiești, tu și sămânța ta, iubind pe Domnul Dumnezeuul tău, ascultând de glasul Lui și lipindu-te de El, căci de aceasta atârnă viața ta și lungimea zilelor tale și numai

19 B. Pascal, „Cugetări”, în *Scrieri alese*, București, Editura Științifică, 1967, cugetarea 83, p. 93.

20 **alteritate** (din lat. *alter*, altul) – calitate esențială a ceea ce este altceva sau diferență caracteristică a altei ființe.

21 **identitate** (din lat. *idem*, același) – caracter a ceea ce este absolut asemănător cu ceva sau a ceea ce a rămas același (identic cu sine) de-a lungul timpului

22 Levinas, E, *Între noi. Încercare de a-l gândi pe celălalt*, București, Editura Ed. ALL, 2000.

*așa vei putea locui în țara pe care a jurat Domnul că o va da părinților tăi, lui Avraam, Isaac și Iacov.*²³

Afirmația divină scoate în evidență libertatea pe care Dumnezeu i-a oferit-o omului, sugerându-i care e alegerea bună ce poate să dezvolte climatul bunelor relații cu mediul înconjurător și Creatorul său, exprimându-și libertatea deplină.

În gândirea lui Jakob Bohme, „libertatea este fundamentul primordial al omului”.²⁴ În acelaș timp, Dumnezeu arată omului de unde vine pericolul ce poate să-I distrugă climatul de libertate morală și relațională. *Ci fiecare este ispitit, când e atras de pofta lui însuși și momit.*²⁵ Nu negăm existența lui Satana, ci afirmăm cu tărie, pe baza Scripturii, că el există. Chiar și pe baza istoriei, pentru că există, de când e lumea, manifestări ca vrăjitoria și spiritismul. Dar trebuie să spunem că oricât ar fi de înzestrat cu capacități care depășesc natura umană, el are totuși statut de făptură. În privința lui se fac subevaluări și supraevaluări existențiale. Satana nu poate intra în creierul uman și nu poate să determine anumite gânduri, deoarece nu poate pătrunde în mintea nimănu.

Doă relatări de ispitire din partea lui ne sunt prezentate în Biblie, ispitirea Evei și ispitirea Domnului Hristos. În amândouă cazurile, gândurile Satanei sunt subînțelese prin conversație. Adică prin cuvintele din dialogul consemnat în Biblie. Nu trebuie să oitem însă și ceea ce spune apostolul Pavel, și anume că „*Lucrurile acestea trebuie luate într-alt înțeles*”²⁶, adică urmărind mesajul spiritual al aceluia tablou sau dialog. Adică putem privi episodul respectiv al ispitirii, fie că e vorba despre Eva, fie că e vorba despre Domnul Hristos, ca pe un dialog petrecut în spiritul Evei și în spiritul Domnului Hristos, având ca țintă anumite instincte. Eva a reacționat cu propriile idei în fața pomului interzis, în dialogul cu șarpele. A fost vorba despre instinctul propriului eu și despre satisfacerea lui. Eva a considerat că se descurcă singură, prin înțelepciunea sa și nu are nevoie de ajutor și a pierdut. Isus a reacționat cu ideile Cuvântului Lui Dumnezeu, cu ceea ce învățase din Scripturi, ca fiind Cuvântul lui Dumnezeu. Și în cazul acesta, ispita a fost înfrântă.

23 Deuteronomul 30:19-20.

24 Nikolai Berdiaev, *Încercare de metafizică eshatologică. Act creator și obiectivare*, București, Editura Paideia, 1998, p. 126.

25 Iacov 1:14.

26 Galateni 4:24.

Ispitirea este contactul dintre un instinct și obiectul satisfacerii lui, în condițiile existenței unui principiu, care se opune satisfacerii aceluiași instinct. Iacov precizează că ispita este mecanismul păcatului – un fenomen care trece prin două faze: prima fază este de „momire”, când are loc contactul fiziologic cu factorul excitant, iar faza a doua, faza de „zămislire” când se realizează satisfacția respectivă, în opoziție cu un principiu, prezentat de Lege morală și etică. Nu toate instinctele trebuie puse sub control. Toate trebuie însă cizelate și educate conform eticii morale. De exemplu, instinctul foamei, nu poate fi suprimat, dar nici nu poți mânca orice sau hrana aproapei tale la fel de înfometat. Cele zece articole ale Legii Morale arată care sunt instinctele care trebuie controlate. Natura firească a omului are tendința de satisfacere a instinctelor, fără să-i pese că pune în pericol libertatea de existență a semenului său. Urmarea ar fi conflictul, neputința de conviețuire socială și degradarea de sine. Ori, se știe că cele Zece Porunci²⁷ urmăresc blocarea instinctelor care fac rău aproapei și asigură libertatea de existență personală. Așa am fost creați și noi nu putem schimba, fără efecte dezastruase, ordinea morală, ce a devenit condiție de existență și supraviețuire.

Legea a fost data omului o dată cu facerea lui tocmai pentru ai păstra climatul de libertate, căci așa cum spunea J.G.Herder, *Omul este primul eliberat al creației*.²⁸ Aceasta (Legea Morală) îi apăra dreptul la existență nelimitată. În același timp observăm că aceeași lege îi limitează libertatea de acțiune și îi cere să aibă control asupra unor instincte care ofensează libertatea de existență a celălaltui.

Căci legea, potrivit noțiunii ei adevărate, nu e atât de mult limitarea, cât direcționarea unui agent liber și inteligent către interesul lui propriu, și nu prescrie mai mult decât ceea ce privește binele general al celor supuși legii, spunea pedagogul și filosoful John Locke.²⁹ Libertatea cere depășirea simplei opinii. Această depășire are loc prin legătura pe care noi o stabilim în relațiile cu ceilalți. Libertatea se realizează în cadrul comunității. Eu pot fi liber numai în măsura în care și ceilalți sunt liberi.

27 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Dreptatea divină prin prisma celor Zece Porunci”, în *Dreptatea – abordare juridică, politică, socială și teologică*, prof. univ.dr. Cristinel Murzea, conf.univ.dr. Carmen Adriana Gheorghe, David Emanuela Laura, dr. Nelu Burcea (coord.), București, Editura Universitară, 2012, pp. 151-165.

28 J. G. Herder, *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit*, opere 4, cartea a IV-a, Berlin, 1964, opere 4, cartea a IV-a, p.124.

29 J. Locke, *Al doilea tratat despre cărmuire*, București, Editura Nemira, 1999, p. 85.

Care sunt fundamentele libertății, s-au întrebat filosofi – natura umană sau este doar o convenție? J. Rousseau și Kant fundamentează libertatea pe rațiune și legile ei. J. Locke susține că libertatea se bazează pe natura umană, pe statutul de fiu al Creatorului. „Starea naturală a omului este o stare de libertate și de perfectă egalitate între oameni. Oamenii conduși de Legea naturală (morală) respectau drepturile altuia în ce privește sănătatea, libertatea sau proprietatea... de aceea rostul legii nu este să restrângă libertatea, ci să o păstreze și să o extindă”³⁰

Deci libertatea adevărată și morală este inseparabil legată de conceptul de lege, în special de Legea lui Dumnezeu, și de originile naturii sale, primită la creațiune. Toți am fost creați ca ființe morale. Oamenii sunt creaturi morale. În centrul acestei moralități stă capacitatea noastră de a da și a primi dragoste. Ori dragostea trăiește doar în climatul libertății. Pentru ca dragostea să existe, libertatea morală trebuie și ea să existe, deoarece dragostea este un concept moral care nu poate apărea într-un univers amoral – cum ar fi unul format din roci și spațiu rece.

Trebuie să reținem un lucru esențial. Pentru ca dragostea să fie dragoste, trebuie să fie oferită în mod liber, altfel nu e deloc dragoste. Dumnezeu nu poate forța dragostea. Care sunt implicațiile acestui fapt? Pentru ca noi să-L putem iubi pe Dumnezeu, trebuia să fim creați liberi din punct de vedere moral. Ființele libere moral, aleg să-L iubească sau să nu-L iubească. Cuvântul-cheie este libertatea.

Pentru a iubi sau pentru a face orice altceva moral, trebuie să avem libertatea de alegere. Dacă ați fi obligați să faceți ceea ce e drept, nimeni nu ar spune că ați făcut o alegere morală, atâta vreme cât ați fost obligați. Pentru ca alegerea să fie reală trebuie să existe și o libertate reală. Dumnezeu i-a creat pe oameni ca pe niște creaturi care pot iubi. Ori pentru asta avem nevoie de libertate morală. Aceasta nu poate exista fără legea morală. De aceea dragostea se bazează pe libertate și libertatea pe Legea Morală.

Omul rămâne o ființă a dragostei, a libertății³¹, dacă acceptă necesitatea Legii Morale. Pentru că ea – Legea Morală – este fundamentul pe care stau realitățile universale ale libertății și dragostei. Sunt cele două elemente cruciale prin care Dumnezeu Își descoperă caracterul Său în uni-

30 *Ibidem*, p. 53.

31 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 201-215.

vers. În mod ironic, dragostea, moralitatea și libertatea își au rădăcinile în Legea lui Dumnezeu, care este dragoste și libertate pentru toți cei ce îi caută prietenia.

În concluzie spunem că există o strânsă relație între originea naturii umane și aspirațiile spre libertate personală și socială. Omul a fost creat ca o ființă morală și aceasta implică responsabilitate, liberul arbitru, unicitatea, intimitatea inviolabilă, instinctul social și puterea de a iubi. Dacă una dintre aceste caracteristici îi este anulată, el își pierde integritatea funcțională și capacitatea de ași urmări scopul existenței împlinite. Cu cât rămâne mai ancorat în lumina originilor sale, cu atât mai mult rămâne în integritatea demnității cu care a fost creat.

În încheiere rămâne totuși întrebarea domnului G. Liiceanu: „Au oamenii nevoie de libertate? De ce ar avea oamenii nevoie de libertate, de vreme ce protecția e singurul lucru care-i interesează? ... libertatea survine la capătul unui exercițiu asumat de supunere. Paradoxul libertății umane ține de un mecanism al supunerii, care se naște din colaborarea unor niveluri ontologic diferite (Dumnezeu și omul). Cum supunerea are loc față de o instanță care, prin ea însăși, are prestigiul libertății infinite laolaltă cu atributul milei și al bunătații, prin însuși acest fapt ea devine un garant al libertății omenești. Ascultarea necondiționată a lui Dumnezeu – *credința în El* – este deaceea benefică, și nu umilitoare, căci toate hotărârile lui Dumnezeu în privința omului se nasc pornind de la iubire”³²

Îmi zic: „Ce este omul, ca să Te gândești la el? Și fiul omului, ca să-l bagi în seamă?” L-ai făcut cu puțin mai prejos decât Dumnezeu și l-ai încununat cu slavă și cu cinste. I-ai dat stăpânire peste lucrurile mâinilor Tale, toate le-ai pus sub picioarele lui.”³³

Bibliografie selectivă:

- * *Biblia*, trad. D. Cornilescu
- * Andy McIntosh, *Geneza*, Oradea, Editura Făclia, 2004.
- * Aristotel, *Politica*, București, Editura IRI, 2001.
- * Augustin, *Confesiuni*, București, Editura Humanitas, 2018.

32 G. Liiceanu, *Continentele Insomniei*, București, Editura Humanitas, pp. 36-37.

33 Psalmii 8:4-5.

- * Berdiaev N., *Încercare de metafizică eshatologică. Act creator și obiectivare*, București, Editura Paideia, 1998.
- * Descartes, R., *Meditații Metafizice*, București, Editura Polirom, 2015.
- * Greising, C., *Ce este Omul?* Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2013.
- * Heidegger M., *Ființă și timp*, București, Editura Humanitas, 2019.
- * Herder, J. G., *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit*, opere 4, cartea a IV-a, Berlin, 1964.
- * Jaspers, Karl, *Texte filosofice*, București, Editura Politică, 1986.
- * Jaspers, Karl, *Origine et sens de l'histoire*, Paris, Editura Plon, 1954.
- * Kant, E., *Metafizica moravurilor*, Editura Antet, 2013.
- * Levinas, E., *Între noi. Încercare de a-l gândi pe celălalt*, București, Editura ALL, 2000.
- * Liiceanu, G., *Continentele Insomniei*, București, Editura Humanitas, 2017.
- * Locke, J., *Al doilea tratat despre cărmuire*, București, Editura Nemira, 1999.
- * Pascal, B., *Cugetări*, în *Scrieri alese*, București, Editura Științifică, 1967.
- * Pascal, B., *Cugetări*, Ediție integrală, București, Editura AION, 1997.
- * Platon, *Fedon (Phaidon)*, București, Editura Humanitas, 1993.
- * Platon, *Republica*, în *Opere*, vol. V, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.
- * Platon, *Fedon*, în *Dialoguri*, București, Editura IRI, 1998.
- * Rotaru, Ioan-Gheorghe, „Dreptatea divină prin prisma celor Zece Porunci”, în *Dreptatea – abordare juridică, politică, socială și teologică*, prof. univ.dr. Cristinel Murzea, conf.univ.dr. Carmen Adriana Gheorghe, David Emanuela Laura, dr. Nelu Burcea (coord.), București, Editura Universitară, 2012, pp. 151-165.
- * Rotaru, Ioan-Gheorghe, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019.
- * Țușea, Petre, *Omul. Tratat de antropologie creștină. Problemele sau cartea întrebărilor*, Iași, Editura Timpul, 1992.
- * Spinoza, B., *Etica*, București, Editura Humanitas, 2006.